

The relation between unstructured socializing and adolescent delinquency

Hanneke Palmen

Hoeben, E.M. (2016). Hanging out and messing about: Elaborating on the relationship between unstructured socializing and adolescent delinquency (dissertatie Vrije Universiteit Amsterdam). ISBN 978-94-9233-206-6.

Het proefschrift van Evelien Hoeben, dat zij in maart 2016 (cum laude) verdedigde aan de Vrije Universiteit in Amsterdam, richt zich op de relatie tussen rondhangen van jongeren (*unstructured socializing*) en crimineel gedrag. Rondhangen wordt volgens Hoeben, die in haar proefschrift voortbouwt op het werk van Wayne Osgood, gekenmerkt door een drietal factoren, die samen kunnen leiden tot delinquent gedrag: de aanwezigheid van leeftijdgenoten, de afwezigheid van autoriteit en een gebrek aan gestructureerde activiteiten.

Wat meteen opvalt aan het proefschrift van Hoeben zijn de omvang en de veelzijdigheid van de empirische papers. De zes empirische artikelen die zij in het kader van haar promotietraject heeft geschreven, beslaan uiteenlopende meetmethoden en datasets, en behandelen het onderwerp vanuit verschillende theoretische perspectieven. Niet alleen lijkt de toepassing van verschillende statistische technieken en theorieën Hoeben ogenschijnlijk moeiteloos af te gaan, ook voegt zij op beide fronten vernieuwende elementen toe aan het bestaande werk op dit gebied, wat maakt dat dit proefschrift alle 392 pagina's lang blijft boeien.

Hoeben rangschikt haar hoofdstukken in drie delen. Waar het eerste deel (hoofdstuk 1 en 2) dieper ingaat op de relatie tussen unstructured socializing en delinquentie, behandelt deel 2 (hoofdstuk 3 en 4) twee uitbreidingen op bestaande onderzoeksmethoden die het meten van unstructured socializing verder kunnen verbeteren, waarna in deel 3 (hoofdstuk 5, 6, en 7) de modererende rol van respectievelijk functionele locaties, buurten en vriendkenmerken op de relatie tussen rondhangen en delinquentie onderzocht wordt.

Hoeben maakt in haar proefschrift vooral gebruik van de SPAN (Study of Peer Activities and Neighborhoods)-data van het NSCR. Ruim 600 jongeren op scholen in Den Haag participeerden longitudinaal in deze studie, en van deze groep jongeren, die gekenmerkt wordt door een oververtegenwoordiging van jongeren uit geurbaniseerde gebieden, jongeren van niet-Nederlandse afkomst en jongeren van een relatief laag niveau van scholing, maakt Hoeben het meest gebruik in haar studies. Naast surveydata van scholieren, beslaan de SPAN-data ook een survey onder 3.575 inwoners van Den Haag en gemeentelijke registratiedata. Bovendien worden in dit project Space-Time Budget-interviews gehouden met de jongeren, waarin hun gevraagd werd retrospectief voor vier dagen per uur aan te geven welke activiteiten ze met wie en waar precies ondernomen hebben. Hoeben maakt ook gebruik van systematische sociale observaties en in het laatste hoofdstuk gebruikt ze bovendien de Amerikaanse PROSPER-data, die haar beter in staat

stellen kenmerken van vrienden te meten dan de SPAN-data doen. Kortom, een rijkdom aan data, waarvan Hoeben in dit proefschrift optimaal gebruik maakt.

Hoofdstuk 1 schetst de context voor de studies van Hoeben, geeft weer op welke manier haar onderzoek zich tot het werk van andere criminologen (met name Osgood) verhoudt, en vat de belangrijkste literatuur samen. Het hoofdstuk geeft een mooi beeld van het criminologische werk dat op dit terrein al verricht is, dat de veronderstelde relatie tussen rondhangen en delinquent gedrag over verschillende samples en onderzoeksmethoden bevestigt, en bovendien laat zien welke onderzoeksvragen nog onontgonnen gebied zijn. Het literatuuronderzoek legt drie belangrijke tekortkomingen bloot, die Hoeben aanleiding geven tot het formuleren van de volgende drie speerpunten voor haar werk: (1) het onderzoeken van de onderliggende processen die de relatie tussen rondhangen en delinquentie kunnen verklaren (mediatie), (2) de gangbare operationalisaties van rondhangen verbeteren, en (3) situationele condities blootleggen die van invloed kunnen zijn op de relatie tussen rondhangen en delinquentie (moderatie).

Het eerste empirische hoofdstuk (hoofdstuk 2) is geenszins een introductiehoofdstuk of een eerste vingeroefening van een startende promovenda. In dit hoofdstuk (dat inmiddels in *Criminology* is verschenen) stelt Hoeben zich de vraag *waarom* rondhangen en delinquentie met elkaar samenhangen, en is ze dus op zoek naar verklarende processen voor de in de literatuur vaak aangetoonde relatie tussen unstructured socializing en delinquent gedrag. Gebruik makend van een combinatie van surveydata en Space-Time Budget-data test Hoeben door middel van longitudinale multilevel padmodellen of de volgende vier processen deze relatie kunnen verklaren:

- 1 Stelt rondhangen jongeren meer bloot aan mogelijkheden voor crimineel gedrag (*opportunities*)?
- 2 Stelt rondhangen jongeren meer bloot aan groepsprocessen die hen motiveren tot crimineel gedrag? Maakt rondhangen jongeren toleranter tegenover delinquent gedrag?
- 3 Komen jongeren meer in contact met delinquente leeftijdgenoten terwijl ze rondhangen?

Resultaten tonen aan dat rondhangen meer gelegenheid creëert om betrokken te raken bij delinquent gedrag, dat rondhangen ervoor zorgt dat jongeren meer in contact zijn met delinquente leeftijdgenoten, en vervolgens ook meer blootstaan aan delinquente groepsprocessen, en dat jongeren toleranter worden ten opzichte van criminaliteit. Het unieke van deze studie is dat zowel eerder onderzochte als nieuwe onderliggende processen die een rol kunnen spelen in de relaties tussen unstructured socializing en delinquentie tegelijk onderzocht worden, voor verschillende maten van crimineel gedrag, en dat ook gekeken wordt naar de sequentie van deze processen. Resultaten laten zien dat voor verschillende typen delinquent gedrag andere onderliggende processen werkzaam zijn.

Hoofdstuk 3 en 4 hebben een meer methodologische invalshoek en behandelen respectievelijk de Space-Time Budget-methode (een dagboekmethode waarbij respondenten geïnterviewd worden en daarbij aangeven wat ze waar met wie elk uur in de afgelopen vier dagen hebben gedaan) en de methode van Systematic Social

Hanneke Palmen

Observation (een systematische manier van het observeren van *disorder* in bijvoorbeeld straatsegmenten, waarmee de gangbare meetproblemen van andere methoden, zoals bijvoorbeeld non-response, sociale wenselijkheid en foutief geheugen, voorkomen kunnen worden). Hoofdstuk 3 geeft naast een historisch overzicht van het ontstaan van de Space-Time Budget-methode – en een praktische handleiding over hoe deze methode te gebruiken – een mooi overzicht van de voor- en nadelen van de methoden, een validatiestudie, aanbevelingen voor wanneer deze methode wel en niet te gebruiken en een blik op toekomstige toepassingen van de methode. Kortom: een toegankelijk en nuttig hoofdstuk voor onderzoekers die daadwerkelijk met deze methode aan de slag willen.

Waar hoofdstuk 3 vrij basaal is en eenvoudig te lezen, zijn we in hoofdstuk 4 weer terug in het methodologische en statistische geweld dat we ons van hoofdstuk 2 nog herinneren. Dit hoofdstuk, dat gebruik maakt van multilevel analyses op de SPAN-data, heeft als doel te onderzoeken in hoeverre Systematic Social Observations een valide en betrouwbare methode is om *social disorder* in buurten te meten. Hoeben breidt het ecometrische model van Raudenbush en Sampson in haar analyses uit door een niveau van analyse toe te voegen. Ze houdt daarmee rekening met mogelijke vertekening die op kan treden door gebruik te maken van verschillende observanten (*observer bias*). Meer specifiek kijkt ze naar de toewijzing van straatsegmenten aan observanten. Hoeben concludeert dat voorgaande studies wellicht verschillen in de mate van social disorder tussen buurten overschat hebben, aangezien haar studie aantoont dat een deel van die verschillen is toe te schrijven aan verschillen tussen observanten.

Na de methodologische uitstapjes in hoofdstuk 3 en 4, zijn we in hoofdstuk 5 en verder weer terug bij het onderzoek naar unstructured socializing en delinquent gedrag, waarbij in hoofdstuk 5, 6 en 7 gekeken wordt onder welke omstandigheden rondhangen sterker of minder sterk samenhangt met delinquentie. In hoofdstuk 5 wordt de vraag gesteld of de relatie tussen unstructured socializing en delinquentie afhankelijk is van de functionele locatie waar het rondhangen plaatsvindt. Er worden verschillende soorten locaties onderscheiden, die op basis van theorie ingedeeld zijn in de mate waarin mensen zich verantwoordelijk voelen voor een locatie. Zo onderscheidt Hoeben privélocaties (bijv. thuis), semipublieke locaties (bijv. bioscoop, openbaar vervoer of school) en publieke locaties (bijv. straat, winkelcentrum of speeltuintjes/parken). Haar analyses tonen aan, zoals verwacht kon worden, dat rondhangen in semiopenbare en openbare ruimten sterker gerelateerd is aan delinquent gedrag dan rondhangen op privélocaties. Interessanter is dat dit niet voor alle (semi)openbare ruimten geldt, maar met name voor rondhangen in recreatie- en uitgaansgelegenheden, in open ruimten en op straat, en bijvoorbeeld niet voor rondhangen in winkelcentra, openbaar vervoer en andere semiopenbare locaties, zoals scholen en verenigingen.

Hoofdstuk 6 onderzoekt de intercorrelaties tussen kenmerken van de buurten waarin jongeren wonen en buurten waarin ze rondhangen, en hoe deze buurtkenmerken zich verhouden tot delinquent gedrag. Allereerst blijkt dat rondhangen meestal niet plaatsvindt in de woonwijk waar jongeren wonen, maar in andere wijken. Wanneer dit rondhangen plaatsvindt in wijken die gekenmerkt worden door lage collectieve effectiviteit (sociale cohesie en sociale controle onder buurt-

bewoners), is de relatie tussen rondhangen en delinquentie van de jongere sterker. Misschien interessanter is het grote aantal buurtkenmerken dat *niet* relevant blijkt te zijn voor de relatie tussen rondhangen en delinquentie: lage sociaaleconomische status, etnische heterogeniteit, mobiliteit onder buurtbewoners, het percentage eenoudergezinnen, hoge bevolkingsdichtheid en het percentage hoogbouw in de wijk versterken de relatie tussen rondhangen en delinquentie, tegen de verwachting in, niet.

Waar hoofdstuk 5 en 6 zich respectievelijk richten op de kenmerken van de functionele en geografische locaties van het rondhangen, richt hoofdstuk 7 zich op kenmerken van de jongeren met wie adolescenten rondhangen. Is het zo dat rondhangen met bepaalde leeftijdgenoten sterker gerelateerd is aan delinquent gedrag dan rondhangen met andere leeftijdgenoten? Waar in de literatuur vooral gekeken wordt naar de mate van delinquentie van vrienden, voegt Hoeben hier drie kenmerken aan toe: in hoeverre zoeken vrienden risico's op, staan vrienden positief tegenover regelovertrekend gedrag, en zijn vrienden ouder dan de jongere? Zoals verwacht vond Hoeben dat rondhangen met delinquente vrienden sterker positief samenhangt met delinquentie, en dat deze relatie sterker werd als vrienden frequent delinquent gedrag vertoonden, of het nu ging om diefstal, middelengebruik, vandalisme of geweld. Daarentegen hing rondhangen met vrienden die ouder zijn, meer risico's zoeken of positiever staan ten opzichte van regelovertrekend gedrag, tegen de verwachting in, niet samen met hogere scores op delinquentie.

Resumerend bevat dit proefschrift een bundeling methodologisch en theoretisch sterke artikelen naar unstructured socializing, waar de bijdrage vooral moet worden gezocht in het op een meer geavanceerde manier meten van het concept van unstructured socializing en het differentiëren tussen verschillende contexten waarin dit rondhangen plaatsvindt. Door de verscheidenheid aan onderwerpen die Hoeben in de context van unstructured socializing behandelt in haar proefschrift, blijf je als lezer, hoewel onder de indruk van de mate van detail en complexiteit van haar werk, ook achter met een veelheid aan vragen die nog onbeantwoord blijven. Elk hoofdstuk gooit een balletje op (mooie balletjes en soms ook heel hoog), maar maakt je ook nieuwsgierig naar meer. Neem bijvoorbeeld hoofdstuk 7, waarin gekeken wordt naar kenmerken van de leeftijdgenoten bij het rondhangen. Het hoofdstuk laat vooral zien dat het belangrijk is om naar de kenmerken van vrienden te kijken, maar slaagt er slechts gedeeltelijk in om dat zelf op een mooie manier te doen. Niet alleen de operationalisering van vriendschappen is wankel, ook de groepsprocessen die bij rondhangen een rol spelen, worden – door de moeilijkheid om hele netwerken van rondhangende jongeren in kaart te brengen – niet meegenomen, waardoor je achterblijft met vragen als: Hoe ziet het hele rondhangende groepje er nou precies uit? Wat zijn de verhoudingen tussen die groepsleden? Los daarvan weten we van andere disciplines dat niet per se je beste vrienden de meeste invloed op je hebben, maar misschien juist de mensen met wie je graag vrienden zou willen zijn, en dat de status in een groep belangrijk kan zijn. En hoe verhoudt de context van het rondhangen zich tot beïnvloedingsprocessen die tegenwoordig ook een belangrijke rol spelen, zoals processen in de digitale omgang tussen leeftijdgenoten (buiten kijf buiten de *scope* van het proef-

Hanneke Palmen

schrift, maar gemiste kans in de discussie)? Misschien de grootste kanttekening bij dit proefschrift is dat Hoeben, hoewel ze heel voorzichtig probeert een brug te slaan tussen disciplines (ontwikkelingspsychologie/-pedagogiek en criminologie) die zich – opvallend afzonderlijk van elkaar – met dezelfde onderwerpen bezighouden, er maar beperkt in slaagt om dat ook daadwerkelijk te doen. Dat begint al in hoofdstuk 1 bij de systematische review, waar ze duidelijk kiest voor een criminologische terminologie bij het formuleren van zoektermen. Samenwerking tussen disciplines zou er bijvoorbeeld voor kunnen zorgen dat binnen het criminologische onderzoek concepten als vriendschap en beïnvloeding nauwkeuriger geoperationaliseerd worden. Ook zou beter gebruik gemaakt kunnen worden van wat we al weten over de context van het *monitoren* van het gedrag van jongeren. Omgekeerd kunnen andere disciplines veel leren van het belangrijke werk van Hoeben, dat bovenal aantoont dat er naast de familiecontext en peercontext ook andere contexten bestaan waarin rondhangen plaatsvindt. Hoeben toont zich, door haar theoretische en methodologische virtuositeit, een prima kandidaat om deze uitdaging aan te pakken.

Literatuur

- Osgood, W.D., Wilson, J.K., O'Malley, P.M., Bachman, J.G., Johnston, L.D. (1996). Routine activities and individual deviant behavior. *American Sociological Review* 61(4), 635-655.
- Raudenbush, D.T. & Sampson, R.J. (1999). Ecometrics: Toward a science of assessing ecological settings, with application to the systematic social observation of neighborhoods. *Sociological Methodology* 29, 1-41.